

"IKKE VED MAGT OG IKKE VED STYRKE, MEN VED MIN ÅND, SIGER HÆRSKARERS HERRE"

Europas unge voksne bliver hægtet af

For første gang i den moderne velfærdsstats historie vil nye generationer være ringere stillet end den forrige. Især syd- og østeuropæiske unge rammes hårdt

BJARNE NØRUM
SKRIVER FRA
STORBRITANNIEN

norum@k.dk

Lavere løn, mindre sikre jobs og deltidsjobs. Sådan ser situationen ud for mange unge i Europa.

Som konsekvens venter de længere med at stifte familie, fordi de ikke har råd til deres eget hjem.

"Vores forskning viser, at de 17-36-årige ikke har formået at forbedre deres levestandard i forhold til forrige generation," siger seniorforsker Laura Gardiner fra den sociale britiske tænketank The Resolution Foundation

"Men vi ved også, at offentligheden forventer, at næste generation klarer sig bedre end deres forældre, og for første gang i nyere tid er det ikke tilfældet," siger hun.

Med andre ord kan den moderne europæiske velfærdsstat ikke længere levere stadig bedre livsvilkår, og det har også andre konsekvenser, påpeger professor Jacqueline O'Reilly fra University of Brighton.

Hun er koordinator af et stort tværuropæisk forskningsprojekt, Style, som ser på unge på arbejdsmarkedet i EU.

"Vi ser en social tendens,

hvor mange unge udsætter ægteskab og det at stifte familie. De venter, fordi de ikke har stabile arbejdsforhold og råd til den rette bolig," forklarer Jacqueline O'Reilly.

I sydeuropæiske lande fra Grækenland over Italien til Spanien og Portugal betyder den økonomiske krise, at mange unge voksne er nødt til at flytte hjem til forældre, og det har skabt social uro og protester.

Antropologiprofessor Susana Narotzky fra universitet i Barcelona er en del af et forskningsprojekt, der ser på konsekvenserne af de seneste 10 års økonomiske krise i de fire lande.

►► I de fattige østeuropæiske lande ser vi flere unge, som bor hjemme, fordi deres indkomst er nødvendig for familien. De har det hårdt, og derfor ser vi også udvandringen mod vest.

JACQUELINE O'REILLY, PROFESSOR VED UNIVERSITY OF BRIGHTON

Krisen har blandt andet resulteret i nye politiske protestbevægelser, der ligger til venstre for de mere traditionelle socialdemokratiske orienterede socialistpartier.

"Det handler i alle tilfælde om, hvordan staten ikke har formået at leve op til befolkningens forventninger. Vi er i en tid, hvor staten er nødt til at genoverveje, hvad bor-

gerskab vil sige, og gentænke det i form af statens økonomiske forpligtigelse. Men de nye bevægelser er også problematiske, og nogle udvikler sig i en fascistisk retning. Men de bevægelser fortæller os, at staten har fejlet," siger Susana Narotzky. Hun taler om blandt andre Podemos i Spanien, det venstret radikale Syriza i Grækenland og den italienske Femstjernebevægelse med komikeren Beppe Grillo i spidsen.

Derimod har den økonomiske krise ikke udløst tilsvarende organiserede sociale oprør længere mod nord. "Storbritannien har sammenlignet med Sydeuropa en

lav ledighed. Der er masser af jobs, men kvaliteten i form af sikkerhed og løn er en katastrofe. Boliger er et endnu større problem. For unge i dag er det halvt så sandsynligt, at de vil eje deres egen bolig, når de er 30 år, som generationen før dem," siger Laura Gardiner.

Hvor veletablerede familier bruger omkring syv procent af deres indkomst på bolig, bruger folk, der bor privat til leje, ofte en fjerdedel af indtægten på bolig. Og i London kan det være op mod 50 procent af lønnen.

Set med de tværuropæiske briller minder Jacqueline O'Reilly om, at det ikke kun

handler om at se syd mod nord, men også øst mod vest.

"I de fattige østeuropæiske lande ser vi flere unge, som bor hjemme, fordi deres indkomst er nødvendig for familien. De har det hårdt, og derfor ser vi også udvandringen mod vest. I randområderne er der masser af billige boliger, mens boligudgifterne i arbejdsintensive områder og særligt hovedstæder bare stiger," siger Jacqueline O'Reilly.

LIV & SJÆL | VERDEN
SIDE 4

Nytten har invaderet det moderne liv

Ifølge filosoffer er dronning Margrethes opfordring til at gøre noget unyttigt en kritik af en resultatorienteret tidsalder, hvor vi er blevet fremmede over for at lege

AF MORTEN MIKKELSEN
mikkelsen@k.dk

I løbet af de seneste årtier er samfundets fokus flyttet fra, hvad der optager den enkelte, til hvad der nytter. Børns leg vurderes ikke ud fra, hvor sjov den er for barnet, men hvilke kompetencer den udvikler. Studievejledere rådgiver i mindre grad unge til at vælge drommestudiet og i højere grad til at se på jobmuligheder. Og hobbyer og fester handler ikke bare om fritid, men om personlig udvikling og udvidelse af den enkeltes sociale netværk.

Sådan lyder samtidsdiagnosen fra Anders Fogh Jensen, filosof og forfatter til blandt andet bøgerne "Projektsamfundet" og "Projekt mennesket". "Der er stort set intet, vi kan foretage os, uden at vi skal kunne forklare, hvad det nytter. Nyttetænkningen har invaderet alle hjørner og kroge af livet. Men man kan med rette spørge, hvad det nytter at tænke så meget på nytte hele tiden," siger han.

Derfor er filosofen godt tilfreds med, at dronning Margrethe i sin nytårstale valgte at komme med "en lille opfordring til, at vi sommetider gør noget andet end det, vi plejer. Noget, der ligger uden for dagligdagens praktiske gøremål. Prøv at gøre noget, der ikke er nødvendigt, noget der ikke er behov for, noget unyttigt!"

Anders Fogh Jensen udlægger Dronningens ord som en stillfærdig påmindelse om, at den enkelte ikke altid behøver tænke strategisk. Dels fordi livet har andre formål end nytte. Dels fordi ideen om det nyttige valg forudsætter, at den enkelte kan gennemskue, hvad det er.

"Ingen af os kan overskue,

hvad livet bringer. Vælger jeg at bruge min tid på at lære at spille klaver, er det måske ikke umiddelbart noget, jeg kan drage nytte af. Men måske udvikler det min evne til at spille sammen med andre. Og hvis jeg bliver højskolelærer, og de mangler nogen til at spille til fællessang, bliver det nyttigt," siger han.

Dronning Margrethe vil ikke pådutte nogen, hvad deres "unyttige" gøremål skal være: "Nogle vil helst gå en tur i skoven eller langs stranden. Andre foretrækker at lytte til musik eller at se en tv-serie. Selv vil jeg helst have noget mellem hænderne."

Ifølge Finn Thorbjørn Hansen, professor i filosofisk og dialogisk praksis ved Aalborg Universitet, påpeger hun nogle vigtige aspekter af livet, som kun sjældent finder vej til den offentlige debat.

"Jeg er begejstret for, at vi har en dronning, som med ægte glæde i øjnene taler om sin optagethed af kunst, farver, æstetik og en legende tilgang til verden," siger han og uddyber:

"Dronningens ord rummer en åbenhed over for det, som ikke kan opgøres som nytte her og nu, men som går i dialog med livet selv, eksistentielt og spirituelt. Det er aspekter, som der i debatten er en stor forlegenhed over for at berøre. Politikere og medier har svært ved at finde et sprog for det. Det er vigtigt at være åben over for ikke kun, hvordan vi kan være meningskabende, men også hvad der er meningsgivende, altså hvorfra vi selv og andre i fællesskabet kan modtage mening i livet."

Men ifølge Peter Lauritsen, professor mso i informationsvidenskab ved Aarhus Univer-

►► Man kan med rette spørge, hvad det nytter at tænke så meget på nytte hele tiden.

ANDERS FOGH JENSEN,
FILOSOF OG FORFATTER

sitet, er der én gruppe i samfundet, som ikke bør følge opfordringen til at gøre noget unyttigt:

"Det er venligt og sympatisk sagt af Dronningen, at vi skal huske at gøre det, vi har lyst til. Men spørgsmålet er, om ikke vi i forvejen er rigtig mange, der bruger en del tid på at gå tur i skoven og se tv-serier. Det er også indlysende rigtigt, at der er brug for kritik af tidens præstationssamfund. Men jeg håber ikke, at vores politikere lytter til Dronningen, når de skal drive politik," siger han.

Han mener nemlig, at nytten i vor tid mister terræn i politikken. Et berømt citat af den gamle radikale avisredaktør og politiker Viggo Hørup lyder "hvad skal det nytte?", og Peter Lauritsen udlægger citatet som udtryk for et ideal om, at politik skal bygge på virkningsfulde løsninger på reelle problemer:

"I dele af den førte politik forekommer det mig, at små problemer bliver gjort kæmpestore, og løsningerne bliver symbolske. Dermed forsvinder forbindelsen til virkeligheden. Den form for unytte er vi ikke tjent med."

DANMARK SIDE 2
LEDER SIDE 10

billedet | Inderne fejrer det nye års komme med balloner og blomsterkranse

▲ EN MAND SÆLGER BALLONER OG BLOMSTERKRANSE lavet af morgenfruer ved en rundkørsel i udkanten af New Delhi i Indien. Mange køber traditionen tro netop den 1. januar både balloner og blomsterkranse for at bruge dem som pynt til både deres køretøjer og deres huse for at fejre det nye års komme. – Foto: R.S. Iyer/AP/ritzau

FOTO: ANDY KROPA/INVISION/AP/RTZAU

Morgan Freeman er medproducer og vært på en ny tv-dokumentarserie om den menneskelige natur. Kristeligt Dagblad har interviewet den amerikanske skuespiller. Kirke&Tro side 8

læs også i dag

• **Danmark:** Udlændingepolitikken er blevet et problem snarere end et aktiv for regeringen, skriver Henrik Hoffmann-Hansen om statsminister Lars Løkke (V) nytårstale **side 3**

• **Udland:** Der har aldrig været hold i påstandene om u-både i svensk farvand, skriver forfatteren til en ny bog **side 5**

Denne side er redigeret af Poul Nielsen

Kristeligt Dagblad Læserklub

Har du husket din kalender til 2018?

Kristeligt Dagblads læsere tilbydes en smuk kunstkalender med værker skabt af Maja Lisa Engelhardt. "Den syvende dag" er titlen på de tolv malerier, der er udvalgt af Maja Lisa Engelhardt til kalenderen. Motivet skildrer en hviledag i den forstand, at skaberværket er afsluttet, og tiden til refleksion og tilbageblik er inde. Format 17,4 x 30,2 cm.

Særpris: 150,- Normalpris: 249,-

Populær
hos læserne

Køb på: www.k.dk/kunstkalender